SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

1-maxsus son (6-jild)

2026

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V6SI1Y2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
6-jild, 1-maxsus son (yanvar, 2026). - 401 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович
«НА ЭТОМ СЪЕЗДЕ ИДЕЙНОМУ РАЗБРОДУ НУЖНО ПОЛОЖИТЬ КОНЕЦ», ИЛИ КАК СОЮЗ АРХИТЕКТОРОВ УЗБЕКИСТАНА НАЧАЛ МЫСЛИТЬ 11-17

Esanova Nilufar
OʻZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA OʻRTASIDA OGʻIR SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDAGI OʻRNI 18-21

Muminov Azizbek Ziyoviddinovich
JIZZAX VILOYATI JOYLASHGAN TABIIY OBYEKTLARNING TARIXIY-GEOGRAFIK TASNIFI VA TURISTIK SALOHIYATI 22-27

Ne'matov Xumoyun Toʻlqin oʻgʻli
SHOHRUX MIRZO VA USMONIYLAR O`RTASIDAGI DIPLOMATIK ALOQALAR TARIXI 28-33

Khudoyorov Noyibjon Maripjonovich, Ruziboev Samandarbek Sobirjon oʻgʻli
THE POLICY OF DEKULAKIZATION AND CONFISCATION OF PEASANT HOUSEHOLDS IN KAZAKHSTAN, 1929–1933 34-43

Шамшетдинова Дилафруза Исмайыловна
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС И ТРАНСФОРМАЦИЯ КУЛИНАРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ КАРАКАЛПАКСТАНА (1960-1980 ГГ.) 44-48

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Kasimova Gulyar Axmatovna, Xaydarova Durdona Shuxratjon qizi
DAVLAT TIBBIY SUGʻURTASI MEXANIZMIDA DORI-DARMON XARIDLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 49-56

Abdullayev Abdulla Fayzulla oʻgʻli
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINI RIVOJLANTIRISHNING KOʻP OMILLI EKONOMETRIK MODELI: OLS VA ARDL TAQQOSLASH 57-64

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Tashanov Abduxoliq
BUZGʻUNCHI GʻOYALARNING IJTIMOIY-SIYOSIY VA AXLOQIY MUAMMOLARI 65-71

Joʻrayev Ahmad Muhammadiyevich
TASAVVUF TAʼLIMOTIDA DINIY BAGʻRIKENGLIK VA MILLATLARARO TOTUVLIK MASALALARI 72-78

Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevna
TASAVVUFNING FALSAFIY JIHATLARI XUSUSIDA 79-84

Ibraximova Dilorom Saloydinovna
RAQAMLI MUHITDA ESTETIK IDROKNING XUSUSIYATLARI 85-88

Muxammadiyeva Oliya Narzullayevna
OILA INSTITUTINI MUSTAHKAMLASH KONSEPSIYASI - OILA VA JAMIYAT IJTIMOIY BARQARORLIGINING MEZONI 89-92

Matchanova Barno
MAFKURA VA MILLIY MAFKURA TUSHUNCHALARI:
MAZMUN-MOHIYATI VA IJTIMOIY FUNKSIYALARI 93-98

Uraqov Nodirbek Boboqulovich
BAGʻRIKENGLIK GʻOYASINING TASAVVUFIY-FALSAFIY TAHLILI
(Maxdumi A'zamning "Risolai tanbeh ul-ulamo" asari asosida)........ 99-104

Raxmatov Alisher Obidovich
IJTIMOIY FALSAFADA INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI........ 105-108

Oʻsarkulov Oybek Murodilovich
MILLIY IDENTIKLIKNING TRANSFORMATSIYASI VA IJTIMOIY INTEGRATSIYA:
OʻZBEKISTONDAGI KOREYS DIASPORASI TAJRIBASI........ 109-115

Fayziyev Xurshid Jumayevich
VOLTERNING "BAGʻRIKENGLIK HAQIDA" ASARIDA JAN KALASNING QATL
ETILISHI VA UNING OQIBATLARINI AKS ETTIRILISHI 116-121

Shadmonova Zebiniso Amrulloyevna
OILA SHAXS KAMOLOTINING ASOSIY IJTIMOIY MUHITI VA JAMIYAT
BARQARORLIGINING OMILI SIFATIDA........ 122-126

Idiboyev Abror Jamolovich
JAMIYAT IJTIMOIY-MA'NAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA - YOSHLAR
HUQUQIY TARBIYASINING OʻRNI 127-130

Ahmadjonov Toʻlqinbek Akramjon oʻgʻli
RAQAMLI OLAMNING YOSHLAR ONGIGA TA'SIRI........ 131-136

Sodiqov Islombek Otabek oʻgʻli
RAQAMLI MADANIYAT TUSHUNCHASI VA UNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI 137-141

Abdurahimov Ravshanbek Oʻktam oʻgʻli
HUQUQIY DEMOKRATIK JAMIYAT QURISH SHAROITIDA YOSHLAR HUQUQIY
ONGINING SHAKLLANISH OMILLARI 142-146

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Duvlaeva Nozigul Xolmuxammat qizi
INGLIZ VA OʻZBEK MATNLARIDA STILISTIK TASVIR VOSITALARI 147-151

Зикруллаева Хусния Бахтияровна
СТРУКТУРА, ПРОИСХОЖДЕНИЕ И НОРМАТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ
ЗАИМСТВОВАННЫХ ТЕРМИНОВ В УЗБЕКСКОМ
НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОМ ТЕКСТЕ........ 152-156

Turdiyeva Dilorom Soliyevna
PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR INCLUSIVE LEARNING........ 157-162

Eshmuratov Umidjon Temurovich
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDAGI AFORIZMLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 163-167

Avlayeva Saida Bozorovna
INGLIZ VA OʻZBEK TILLARIDA COVID-19 PANDEMIYASI SHAROITIDA
SHAKLLANGAN KISHILAR JAMOALARINI IFODALOVCHI NEOLOGIZMLAR........ 168-172

Ubaydullaeva Dilfuza Akmal qizi
JURNALISTLARNI TAYYORLASHDA NUTQ MADANIYATI KOMPETENSIYALARINING
STRUKTURASI........ 173-181

Alimova Shaxnoza Yaxshiboyevna
ASSOTSIATIV TAJRIBA PSIXOLINGVISTIKA USULI SIFATIDA 182-187

Xudayberganov Nizomaddin Uktambay o‘g‘li, Mansurova Shaxinabonu Najmiddin qizi
O‘ZBEK TILIDA SON VA SIFAT SO‘Z TURKUMLARINI POS TEGLASH ASOSIDA O‘QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH TAMOYILLARI 188-193

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Абдуллаева Дильдора Эльмурадовна
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СТАРТАП ПРОЕКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН НА ПРИМЕРЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКСЕЛЕРАТОРОВ И ИНКУБАТОРОВ 194-198

Fayzullayeva Shaxlo Jumaniyoz qizi
THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF INCLUSION OF COPYRIGHT OBJECTS IN INTERNATIONAL TRADE 199-204

Qalandarov Aminjon Amondullayevich
KORPORATSIYALARDA AFFILLANGAN SHAXSLAR INSTITUTINING HUQUQIY TABIATI VA TARTIBGA SOLINISHI 205-212

Uralov Sarbon Sardorovich
JINOYAT-PROTSESSUAL QONUNCHILIKDA VIDEOKONFERENSALOQA ORQALI TERGOV HARAKATLARINI TARTIBGA SOLISHNING UMUMIY SHARTLARI 213-218

Xolmirzayev Muhsin Shavqiddin o‘g‘li
KRIMINOLOGIK PROGNOZLASHDA ANIQ FANLAR VA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI YUTUQLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 219-225

Dilboboyev Nozimbek
XORIJIY (CHET EL) VA MAHALLIY (MILLIY) INVESTITSIYA TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY TAVSIFI, ULARNING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI 226-232

Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o‘g‘li
ATOM ENERGIYASINING XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI 233-240

Asadov Shahriddin Faxriddin o‘g‘li
FUQAROLIK HUQUQIDA XIZMATLARNING HUQUQIY TABIATI: KONSALTING XIZMATLARI MISOLIDA 241-243

Абдужаппоров Шаҳбоз Музаффар ўғли
НЕСАНКЦИОНИРОВАННЫЙ ДОСТУП И ХИЩЕНИЕ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ С ПЛАСТИКОВЫХ КАРТ: УГРОЗЫ, МОДЕЛИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ И КОМПЛЕКСНЫЕ МЕРЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ 244-253

Хасанов Турсунпулат Шавкатжон угли
МЕЖДУ АЛГОРИТМОМ И ЗАКОНОМ: ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ 254-259

Kadirova Moxigul Xamitovna
ZAMONAVIY DAVLAT BOSHQARUVI VA ADOLATLI SUD-HUQUQ TIZIMI 260-262

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna
UCHINCHI RENESSANS SHAROITIDA VATANPARVARLIK G‘OYASINING MA’NAVIY-HUQUQIY MOHIYATI (O‘zbekiston tajribasi va xorijiy yondashuvlar qiyosida) 263-269

Shagilov Pulatbek Koptleuovich
JAMOAT XAVFSIZLIGIGA TAJOVUZ QILUVCHI HUQUQBUZARLIKLARGA QARSHI KURASHISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARINING TAJRIBASI TAXLILI 270-276

Kubaeva Ismigul Farkhod qizi
PARTY AUTONOMY VS CONSUMER PROTECTION IN INTERNATIONAL E-COMMERCE:THE CASE OF UZBEKISTAN IN COMPARATIVE PERSPECTIVE 277-283

Нормуродова Азиза Азимжон кизи
ПОНУЖДЕНИЕ ЛИЦА К ВСТУПЛЕНИЮ В ПОЛОВУЮ СВЯЗЬ: ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЪЕКТИВНОЙ СТОРОНЫ ПРЕСТУПЛЕНИЯ............ 284-295

Toshpo'latov Islom Otavulla o'g'li
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KADRLAR BILAN ISHLASH SIYOSATIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLAR VA UNI ICHKI ISHLAR ORGANLARI TIZIMIGA TA'SIRI 296-301

Аллашова Шийринай Турсынбаевна, Каримова Мадина Мирзаджоновна
ВИКТИМНОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЖЕРТВ БЫТОВОЙ ПРЕСТУПНОСТИ И ЕГО ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ 302-307

Lutfullayeva Feruza Boboqulovna
HUQUQIY DAVLAT KONSEPSIYASINING ZAMONAVIY NAZARIY YONDASHUVLARI 308-312

Abdugaffarov Davronbek Dilshod o'g'li
SHARTNOMALARNI AMALGA OSHIRISH USTIDAN SAMARALI PARLAMENT NAZORATI: O'ZBEKISTONDA XALQARO TIJORAT SHARTNOMALARIDA TARAFLARNING ERK MUXTORIYATINI KUCHAYTIRISH.. 313-317

Jalilov Ravshanjon Abdukayumovich
INSON A'ZOLARI VA TO'QIMALARINING NOQONUNIY AYLANMASI: JINOIY-HUQUQIY VA QIYOSIY TAHLIL.. 318-329

Muxtorov Muhammad Amin Mirkomil o'g'li
MULK HUQUQINI MUHOFAZA QILISH ICHKI ISHLAR ORGANLARINING FAOLIYATI..... 330-337

Karimov Ulugbek Xakimdjonovich
LEGAL FOUNDATIONS OF PROSECUTORIAL SUPERVISION IN ENSURING THE ALLOCATION, USE, AND PROTECTION OF LAND PLOTS IN THE AGRARIAN SECTOR OF UZBEKISTAN 338-343

Mirabdullayev Maqsudjon Mahmudjon o'g'li
MASHINALI O'QITISH USULLARI ASOSIDA XOSTNING XAVFSIZLIGINI BAHOLASH, MODEL VA ALGORITMLARINI ISHLAB CHIQISH.. 344-349

Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li, Dauletbaeva Aynur Baxramovna
OILAGA QARSHI JINOYATLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNING OLDINI OLISH.. 350-354

Tillayev Ikrom Rustamjonovich
HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASINI BELGILAB BERUVCHI UMUMIY VA SOHAVIY-HUQUQIY HUJJATLAR TAHLILI 355-362

Xoshimova Nilufar Zafarjon qizi
O'ZBEKISTONDA MEHNAT MUNOSABATLARIDA MIGRATSIYA MUNOSABATLARI....... 363-366

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Rahmonova Nilufar Najmiddin qizi
BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI FORSAYT TADQIQOT METODLARI ASOSIDA KREATIV KOMPETENSIYALARI TA’LIM TRAYEKTORIYASINI TASHKIL ETISH 367-371

Abdurasulova Dilrabo Tolkunjon qizi
KOMPARATIVISTIKISTIK YONDASHUV TALABALARNING MADANIYATLARARO KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSI SIFATIDA............. 372-380

Таджиходжаева Эльвира Рашидовна
ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НЕПРОФИЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ........ 381-387

Ravshanova Gulnoza Burxonovna
5-SINF O‘QUVCHILARINING ANTROPOMETRIK TOTAL KO‘RSATKICHLARINI O‘RGANISH BO‘YICHA TADQIQOT BOSHIDA OLINGAN NATIJALAR TAHLILI.................... 388-393

Mirzaakhmedova Makhliyo Yuldashevna
THE IMPACT OF AUTHENTIC MATERIALS ON TEACHING BUSINESS WRITING SKILLS TO ESP STUDENTS 394-400

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 6 | Special Issue 1 | 2026
ISSN Online: 2181-1342

Received: 03 January 2026
Accepted: 17 January 2026
Published: 30 January 2026

Article / Original Paper

ANALYSIS OF THE RESULTS OBTAINED AT THE BEGINNING OF THE STUDY ON THE STUDY OF ANTHROPOMETRIC TOTAL INDICATORS OF 5TH GRADE STUDENTS

Ravshanova Gulnoza Burkhanovna
Tashkent University of Applied Sciences
senior lecturer
E-mail: ravshanovagulnoza@gmail.com

Abstract. This scientific article analyzes the results obtained at the initial stage of the study on the study of anthropometric total indicators of 5th-grade students. During the study, the main indicators of the students' somatic development, such as height, body weight, chest circumference, and body mass index, were measured, and their compliance with age norms was assessed. Using the obtained data, the level of physical development, growth rates, and individual differences of students were determined, which were compared with the criteria for healthy physical development. The research results showed that a certain portion of 5th grade students have deviations from the norm in physical development indicators, which justifies the need to strengthen their health, individualize physical education classes, and strengthen pedagogical control. The preliminary data of this study serve as a scientific basis for assessing the dynamics of students' physical development in subsequent stages and for improving health-improving activities in the educational environment.

Keywords: 5th grade students, anthropometry, physical development, height, body weight, chest circumference, body mass index (BMI), somatic indicators, growth dynamics, physical condition, healthy development criteria, pedagogical control.

5-SINF O‘QUVCHILARINING ANTROPOMETRIK TOTAL KO‘RSATKICHLARINI O‘RGANISH BO‘YICHA TADQIQOT BOSHIDA OLINGAN NATIJALAR TAHLILI

Ravshanova Gulnoza Burxonovna
Toshkent amaliy fanlar universiteti
katta o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada 5-sinf o‘quvchilarining antropometrik total ko‘rsatkichlarini o‘rganish bo‘yicha tadqiqotning boshlang‘ich bosqichida olingan natijalar tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida o‘quvchilarning bo‘y uzunligi, tana massasi, ko‘krak qafasi aylanasi hamda tana massasi indeksi kabi asosiy somatik rivojlanish ko‘rsatkichlari o‘lchandi va ularning yosh me’yorlariga muvofiqligi baholandi. Olingan ma’lumotlar orqali o‘quvchilarning jismoniy rivojlanish darajasi, o‘sish sur’atlari hamda individual farqlanishlari aniqlanib, ular sog‘lom jismoniy rivojlanish mezonlari bilan solishtirildi. Tadqiqot natijalari 5-sinf o‘quvchilarining muayyan qismida jismoniy rivojlanish ko‘rsatkichlarining me’yordan chetlanishi mavjudligini ko‘rsatdi, bu esa ularning sog‘lig‘ini mustahkamlash, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini individuallashtirish va pedagogik nazoratni kuchaytirish zarurligini asoslab beradi. Mazkur tadqiqot boshlang‘ich ma’lumotlari keyingi bosqichlarda o‘quvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasini baholash hamda ta’lim muhitida sog‘lomlashtiruvchi choralarni takomillashtirish uchun ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: 5-sinf o‘quvchilari, antropometriya, jismoniy rivojlanish, bo‘y uzunligi, tana massasi, ko‘krak qafasi aylanasi, tana massasi indeksi (BMI), somatik ko‘rsatkichlar, o‘sish dinamikasi, jismoniy holat, sog‘lom rivojlanish mezonlari, pedagogik nazorat.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI1Y2026N61

Mavzuning dolzarbligi. Respublikamiz umumta’lim maktablarida o‘quvchilarning jismoniy tarbiya darslarida shug‘ullanishlariga katta e’tibor qaratilmoqda, chunki ushbu darslarning asosiy maqsadi — bu o‘quvchi yoshlarning harakatlanish faolligini oshirish, ularda sog‘lom turmush tarzi tamoyillariga rioya qilish ko‘nikma va malakalarini shakllantirish orqali yosh organizmni sog‘lom va jismonan, ma’nan hamda hartomonlama uyg‘un rivojlantirish imkoniyatlarini yaratish mumkin va shu orqali bunday rivojlanishni ta’minlashga mustahkam zamin yaratishdan iborat [4, 5, 6].

Shuning bilan birga, O‘zbekistonda “...o‘quvchilarningg jismoniy tayyorgarligi darajasini yanada oshirish uchun ham ilmiy — uslubiy jihatdan asoslangan, ham bolalarning individual rivojlanish ko‘rsatkichlarini inobatga olgan holda jismoniy tarbiya bo‘yicha darsdan tashqari mashg‘ulotlarni muntazam olib borish nazarda tutilgan bunday mashg‘ulotlar orqali keyingi muvaffaqiyatga erishish uchun o‘quvchilarda nafaqat jismoniy faollikni saqlab qolish qobiliyatini shakllantirish, balki ularning aerob va anaerob zonalari bo‘yicha yuklamalarning tasnifini tushunishlariga erishish ham juda muhim..” [1]. Buning uchun esa umumta’lim maktablarida jismoniy tarbiya bo‘yicha o‘quv jarayonini tashkil etishda o‘quvchilarni jismoniy tayyorgarligi darajasini oshirishga yo‘naltirilgan darsdan tashqari jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini muntazam ravishda olib borishni ta’minlash sohada dolzarb vazifalardan hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi. Umumta’lim maktablari sport to‘garaklarida shug‘ullanuvchi 5-sinf o‘quvchilarining jismoniy rivojlanishi ko‘rsatkichlarini aniqlash va antropometrik total ko‘rsatkichlarini tahlil qilish.

Tadqiqot usullari. Mavjud ilmiy-uslubiy adabiyotlar materiallarini tahlil qilish; pedagogik kuzatish; pedagogik tajriba o‘tkazish; pedagogik testlar; olingan natijalarni matematik-statistik tahlil qilish.

Tadqiqotni tashkil qilinishi. Tadqiqot Toshkent shahar Shayxontohur tumani 254 — sonli maktabi sport to‘garaklarida shug‘ullanuvchilari bilan olib borildi. Har biri n=25 tadan o‘quvchilardan iborat bo‘lgan nazorat va tajriba guruhlari tashkil qilindi. Guruhlarga o‘quvchilarni saralashda ularning jismoniy rivojlanish va jismoniy tayyorgarlik darajalari o‘zaro bir-birlaridan keskin farq qilmasligiga e’tibor qaratildi. Olingan natijalar matematik-statistik tahlil usullaridan, xususan student taqsimoti nazariy kritik qiymatlarini hisoblash, belgilangan erkinlik darajasi soni va ahamiyatlilik darajasi asosida aniqlangan qiymatlaridan foydalanib tahlil qilindi [2, 3].

Mavjud ilmiy-uslubiy adabiyotlar materiallarini tahlil qilish va shaxsiy amaliy tajriba ma’lumotlarimizni umumlashtirish asosida tanlab olingan nazorat ko‘rsatkichlari bo‘yicha pedagogik tajriba boshida tajriba guruhida qayd etilgan antropometrik total ko‘rsatkichlar va ularning asosiy statistik xarakteristikalari quyidagi 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval

Pedagogik tajriba boshida tajriba guruhi 5-sinf o‘quvchilari tomonidan qayd etilgan antropometrik total ko‘rsatkichlarini shakllantirish dinamikasi (н=25)

o‘quvchi t.r.	bo‘yi, sm.	Bazni, kg.	BVI, kg/m^2	O‘QK	ChQK	THKQA	NOKQA	NChKQA
1	147	38	17,59	21	18	63	67	60
2	157	37	15,01	19	16	74	78	70
3	148	35	15,98	18	23	56	60	52
4	155	36	14,98	16	14	56	59	53

5	149	39	17,57	20	20	68	72	64
6	157	42	17,04	21	18	68	71	65
7	147	45	20,82	19	16	73	77	69
8	160	42	16,41	16	14	72	76	68
9	145	41	19,50	17	13	66	69	63
10	161	40	15,43	18	19	75	78	71
11	153	47	20,08	17	15	70	74	64
12	162	49	18,67	22	13	61	64	58
13	143	50	24,45	15	14	68	71	65
14	164	35	13,01	21	23	75	79	71
15	146	36	16,89	21	15	72	76	69
16	158	39	15,62	14	13	64	68	61
17	145	37	17,60	17	17	62	66	59
18	166	45	16,33	21	15	73	77	70
19	149	42	18,92	20	17	80	83	77
20	158	47	18,83	23	16	75	78	72
21	150	49	21,78	17	18	65	68	62
22	151	50	21,93	20	21	72	76	69
23	147	51	23,60	16	14	67	71	64
24	163	34	12,80	17	18	61	64	58
25	156	35	14,38	19	15	76	79	73
X	153,48	41,64	17,81	18,60	16,60	68,48	72,04	65,08
σ	6,86	5,57	3,07	2,36	2,92	6,34	6,37	6,26
V, %	4,47	13,37	17,22	12,70	17,56	9,26	8,85	9,62

Izoh: qulaylik uchun va shartli ravishda jadval va diagrammada ayrim antropometrik koʻrsatkichlar quyidagi tartibda belgilangan: OʻQK-oʻng qoʻl kuchi (kg.); ChQK-chap qoʻl kuchi (kg.); THKQA- tinch holatda koʻkrak qafasi aylanasi (sm.); NOKQA — nafas olganda koʻkrak qafasi aylanasi (sm.) va NChKQA- nafas chiqarganda koʻkrak qafasi aylanasi (sm.).

Jadvalda keltirilgan ma’lumotlarni tahlil qilish pedagogik tajriba boshida tajriba guruhi 5-sinf oʻquvchilari tomonidan qayd эtilgan antropometrik total koʻrsatkichlarning statistik xarakteristikalaridan biri, ya’ni guruhdagi sinaluvchilarning tayёrgarlik darajasini tavsiflaydigan variatsiya koeffiцientining son qiymatlari bir-birlaridan keskin farq qilmaёtganligini (ular V=4,47 % bilan V=17,56 % oraligʻida joylashgan) kuzatish imkonini berdi.

Pedagogik tajriba boshida nazorat guruhida qayd эtilgan antropometrik total koʻrsatkichlar va ularning asisiy statistik xarakteristikalari 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval

Pedagogik tajriba boshida nazorat guruhi 5-sinf oʻquvchilari tomonidan qayd etilgan antropometrik total koʻrsatkichlar va ularning statistik xarakteristikalari (n=25)

oʻquvchi t.r.	boʻyi, sm.	Vazni, kg.	BVI, kg/m^2	Qoʻl kuchi dinamikasi		Kukrak qafasi aylanasi		
				OʻQK	ChQK	THKQA	NOKQA	NChKQA
1	153	37	15,81	18	20	62	66	61
2	158	36	14,42	20	17	73	76	72

3	147	37	17,12	17	22	55	61	53
4	156	36	14,79	16	14	56	60	55
5	148	43	19,63	21	21	67	73	66
6	159	43	17,01	20	18	68	72	67
7	147	46	21,29	18	17	72	76	68
8	162	41	15,62	16	14	71	75	69
9	147	40	18,51	17	13	65	68	64
10	164	42	15,62	16	21	74	77	73
11	151	51	22,37	17	15	71	72	63
12	161	50	19,29	23	15	62	65	59
13	146	52	24,39	15	14	67	69	66
14	167	35	12,55	21	23	73	78	72
15	148	37	16,89	19	15	71	75	70
16	157	41	16,63	15	13	64	68	61
17	148	37	16,89	16	17	62	66	59
18	167	43	15,42	21	15	73	76	70
19	154	44	18,55	19	17	78	81	76
20	156	48	19,72	23	16	73	76	72
21	148	52	23,74	17	18	66	68	62
22	157	49	19,88	20	21	71	74	69
23	148	52	23,74	16	14	66	70	64
24	162	35	13,34	17	18	62	63	59
25	159	38	15,03	18	16	74	77	73
X	154,80	42,60	17,93	18,24	16,96	67,84	71,28	65,72
σ	6,75	5,90	3,29	2,35	2,94	5,83	5,66	6,05
V, %	4,36	13,85	18,36	12,88	17,31	8,59	7,94	9,21

Mazkur jadvalda keltirilgan ma’lumotlarni tahlil qilish pedagogik tajriba boshida nazorat guruhi 5-sinf o‘quvchilari tomonidan qayd эtilgan antropometrik total ko‘rsatkichlarning statistik xarakteristikalaridan biri, ya’ni guruhdagi sinaluvchilarning tayërgarlik darajasini tavsiflaydigan variatsiya koeffiцientining son qiymatlari, xuddi tajriba guruhidagi natijalari singari, bir-birlaridan keskin farq qilmaëtganligini (ular V=4,36 % bilan V=18,36 % oralig‘ida joylashgan) aniqlash imkonini berdi.

Quyidagi 3-jadvalda tajriba va nazorat guruhlari 5-sinf o‘quvchilari tomonidan Pedagogik tajriba boshida qayd эtilgan antropometrik total ko‘rsatkichlarining asosiy statistik xarakteristikalarini solishtirish ma’lumotlari keltirilgan.

3-jadval

Pedagogik tajriba boshida tajriba (n=25) va nazorat (n=25) guruhlari 5-sinf o‘quvchilari tomonidan qayd эtilgan antropometrik total ko‘rsatkichlar va ularning statistik xarakteristikalarini solishtirish

test	**Tajriba guruhi**			**Nazorat guruhi**			**AF**	**NF**	**t**	**P**
	X	σ	V, %	X	σ	V, %				
bo‘yi, sm.	153,48	6,86	4,47	154,80	6,75	4,36	1,32	0,86	0,69	>0,4
Vazni, kg.	41,64	5,57	13,37	42,60	5,90	13,85	0,96	2,31	0,59	>0,5
BVI, kg/m^2	17,81	3,07	17,22	17,93	3,29	18,36	0,12	0,68	0,14	>0,8
O‘QK	18,60	2,36	12,70	18,24	2,35	12,88	0,36	1,94	0,54	>0,5

ChQK	16,60	2,92	17,56	16,96	2,94	17,31	0,36	2,17	0,43	>0,6
THKQA	68,48	6,34	9,26	67,84	5,83	8,59	0,64	0,93	0,37	>0,7
NOKQA	72,04	6,37	8,85	71,28	5,66	7,94	0,76	1,05	0,45	>0,6
NChKQA	65,08	6,26	9,62	65,72	6,05	9,21	0,64	0,98	0,37	>0,7
O'rtacha							0,65	1,37		

Izoh: AF-absolyut farq, NF-nisbiy farq (foizlarda).

Jadvalda keltirilgan hisoblash natijalarini umumlashtirish va tahlil qilish Pedagogik tajriba boshida tajriba va nazorat guruhlariga mansub bo'lgan 5-sinf o'quvchilarining antropometrik total ko'rsatkichlarining o'rtacha arifmetik qiymatlari bir-birlaridan keskin farq qilmasligini aniqlash imkonini berdi. Jumladan, Pedagogik tajriba boshida tajriba guruhi o'quvchilari bo'ylarini o'rtacha arifmetik va standart og'ish qiymatlari 153,48 ± 6,86 sm. ga (bu natijalar asosida isoblangan variatsiya koeffiцienti V = 4,47 %) nazorat guruhi o'quvchilari bo'ylarini o'rtacha arifmetik va standart og'ish qiymatlari эsa 154,80 ± 6,75 sm. ga (variatsiya koeffiцienti V = 4,36 %) teng bo'lgan holda, guruhlardagi o'quvchilar bo'ylarining o'rtacha arifmetik qiymatlarini absolyut farqi 1,32 sm.ga, ularning nisbiy farqi эsa 0,86 % ga farq qilishi kuzatildi (1-rasmda ifodalangan diagrammaga qarang).

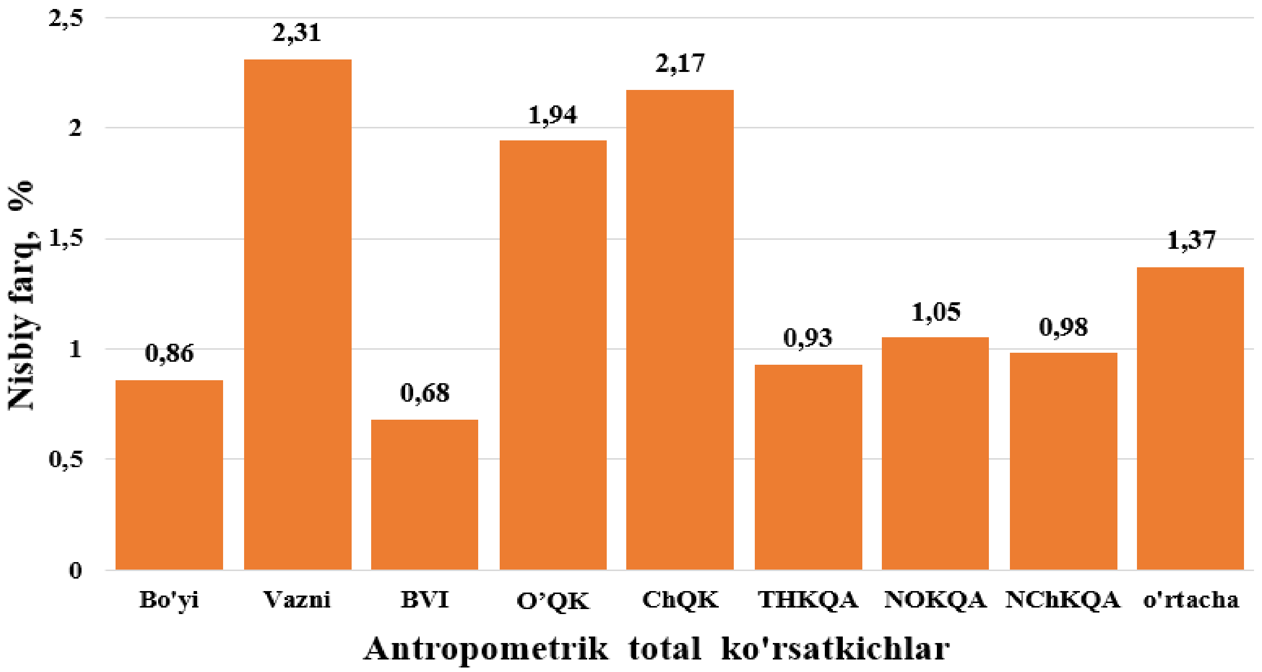

1-rasm. Tajriba va nazorat guruhlari o'quvchilarining pedagogik tajriba boshida qayd эtilgan antropometrik total ko'rsatkichlari o'rtacha arifmetik qiymatlarining nisbiy garqlari diagrammasi (foizlarda)

O'rganilgan sakkizta antropometrik total ko'rsatkichlar bo'yicha эng katta nisbiy farq o'quvchilarning vaznida kuzatilib, u 2,31 % ni, эng kichik farq эsa Bo'y Vazn indeksida kuzatilda va u 0,68 % ni tashkil qildi. Barcha antropometrik total ko'rsatkichlar bo'yicha o'rtacha nisbiy farq 1,37 foizga tengligi kuzatildi.

Shuning bilan birga, nazorat va tajriba guruhlari 5-sinf o'quvchilarida tajriba boshida qayd эtilgan antropometrik total ko'rsatkichlari asosida aniqlangan variatsiya koeffiцientlarini guruh ichidagi va guruhlararo son qiymatlari bir-birlaridan keskin farq qilmaganligi, o'rganilgan antropometrik total ko'rsatkichlar o'rtacha arifmetik qiymatlarining absoluyt farqlarini Stydent taqsimoti nazariy kritik qiymatlarini hisoblash, belgilangan эrkinlik darajasi soni va ahamiyatlilik darajasi asosida aniqlangan statistik ishonchliligi baholari ham ularning

hammasi turli ëmon (t=0,14 va P>0,8 bilan t=0,69 va P>0,4 oralig‘ida joylashgan) ahamiyatlilik darajalarida ishonchsiz farq qilganligini aniqlash imkonini yaratdi. Yuqorida zikr эtilgan faktlar Pedagogik tajribani uslubiy jihatdan to‘g‘ri tashkil эtilganligini isboti hisoblanadi va bu, o‘z navbatida, tajribani davom эtkazish maqsadga muvofiq эkanligini ko‘rsatib turibdi. Qolaversa ushbu tajribaga jalb эtilgan tajriba guruh o‘quvchilarda sport mashg‘ulotlarini tashkil эtishda o‘yin xarakterdagi sport mashg‘ulotlarini tanlash va amaliyotda ko‘llash ularni xar tamonlama garmonik rivojlanish ta’minlashga imkon yaratadi

Xulosa. Yuqorida zikr эtilgan fakt va fikr-mulohazalar, ya’ni nazorat va tajriba guruhlari 5-sinf o‘quvchilarida tajriba boshida qayd эtilgan antropometrik total ko‘rsatkichlari asosida aniqlangan variatsiya koeffiцientlarini guruh ichidagi va guruhlararo son qiymatlari bir-birlaridan keskin farq qilmaganligi hamda pedagogik tajriba boshida tajriba va nazorat guruhlarida qayd эtilgan sakkizta antropometrik total ko‘rsatkichlarining o‘rtacha arifmetik qiymatlarini nisbiy farqlarining o‘rtachasi 1,37 % ni tashkil эtganligi, absolyut farqlarining statistik ishonchliligini Styudent taqsimoti nazariy kritik qiymatlarini hisoblash, berilgan эrkinlik darajasi soni va belgilangan ahamiyatlilik darajasi asosida baholash ushbu farqlarni turli juda yomon va yomon (P>0,8 va P>0,4 oralig‘ida hamda t=0,14 va t=0,69 intervalida joylashgan) ahamiyatlilik darajalarida statistik ishonchsiz farq qilganligi faktlari pedagogik tajribani uslubiy jihatdan to‘g‘ri tashkil qilinganligining isboti hisoblanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 27-may 2021-yildagi 331-sonli “Maktabdan tashqari ta’lim tizimini takomillashtirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.
2. Akbarov A. Sport pedagogik tatqiqotlarda komp’yuterlardan foydalanish, monografiya, Chirchiq: O‘zDJTSU, 2024, 350 s.
3. Akbarov A. Sportda matemati statistik tahlil: darslik. – T.: O‘zkitobsavdo nashriëti, 2022. – 265 b.
4. Ashirboev I.M. Umumiy o‘rta ta’limda jismoniy tarbiya to‘garaklari toshkiliy pedagogik jaraëni. Academic Research in Эducational Sciences Volume 3 | Issue 6 | 2022 ISSN: 2181-1385, 1078-1081-b.
5. Mirzatillaev I.I. Engil atletika to‘garaklarida zaxira sportchilarni tayërlash samaradorligi, Chirchik 2024.-167 b.
6. Olimov M.S. Yugurish turlarida engil atletikachi talabalarni tayërlashning ilmiy-pedagogik asoslari. Pedagogika fanlari doktori (DSc) diss. Chirchiq 2023 y. 320 b.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).